

La por humana

El paradís original, per desgràcia, sembla que no ha existit mai. Excepte en una part o element del mite: que l'arbre del bé i del mal és l'únic que ens ha acompanyat des dels orígens. Sempre ens hem debatut entre la innocència i la culpa, entre la pau i la guerra, entre la por i la calma. Deu ser per això que necessitem permanentment una garantia, la sensació d'estar segurs i protegits, de no estar exposats a perills invisibles o visibles, imminents o remots. Som una espècie intel·ligent, és a dir, una espècie expectant: *sabem* que ens hem de morir, sabem que ens poden passar coses. Per això cal inventar religions que pacifiquen l'ànima, refugis contra la inclemència natural, maneres d'assegurar-se l'aliment, l'aixopluc i el confort, i remeis contra els dolors del cos: la por per la natura és útil per a crear cultura. Però segurament allò que els humans han temut més al llarg de mil·lenaris infinits són els altres humans. És cert que som solidaris i cooperatius perquè sols no podem subsistir, sabem fer pinya i treballar junts perquè és pura necessitat, ens ajudem els uns als altres perquè sense això no sobreviuríem, i preferim generalment passar els dies en pau i en harmonia. Però també som prepotents i ens agrada manar sobre algú, som massa sovint ambiciosos i ens agrada posseir i acumular, som envejosos i veiem de mal ull el bé dels altres: som animals eixits d'entorns hostils. I oblidem que en aquestes societats de l'Europa occidental, que són les nostres, la violència ha estat, fins fa ben poc, part de la vida gairebé quotidiana de qui no se'n podia protegir: i els rics podien i els pobres no. No hauríem d'idealitzar, per tant, ni una bondat natural universal, ni un passat recent de seguretat general i garantida. Després, en el curs de tres o quatre dècades, tots els béns van semblar possibles i progressivament segurs: l'abundància d'energia, el confort domèstic, els sous creixents, l'atenció sanitària, la bondat dels exèrcits que ja no feien guerres, l'educació universal, els museus i les sales de concerts, i fins i tot la democràcia com a forma política de la urbanitat i les bones maneres. Algú havia de protegir-nos contra tot mal, garantir

Joan Francesc Mira

el progrés de tot bé. Algú: l'estat o l'administració pública, la societat, l'economia o els bancs, els partits polítics, les ideologies benèfiques. Per primera vegada en la història, tot havia de ser garantit i segur. Per primera vegada, podíem

reduir les pors a la metafísica privada: la por de la mort, dels buits de l'esperit, de les angoixes de l'ànima.

Però de la resta de pors, algú se n'havia d'ocupar per a protegir-nos. I, per tant, ben protegits, havíem de ser cada any més rics, més saludables, més cultes i educats, més nets i més feliços. Amb garantia oficial, evidentment. I amb estalvis productius, pensions creixents i defensa segura contra tot desordre, violència o agressió. Ara, però, s'ha instal·lat la incertesa i, alhora, la perplexitat: contemplem les successives reunions inútils dels líders europeus, les amenaces de més retallades, de més fallides municipals o estatals, les pors contagioses, els titulars cridaners i escandalosos escampant el pànic de la pesta negra, i tot això que vostès han pogut constatar cada dia. Europa es desintegra, afirmen els profetes del diluvi, l'euro s'enfonsa, el món s'acaba, les accions baixen, la prima de risc emergeix i se submergeix com el drac del llac Ness. Als països d'Àsia, d'Àfrica i de l'Amèrica del Sud el producte *per capita* creix saludablement, mentre a Europa no creix o cau una miqueta i per això pensem que el món sencer s'enfonsa. Però si som una mica seriosos constatarem que no s'ensorra encara, i que el patiment cert, l'única pena real que entristeix i destrossa, és el d'aquells que s'han quedat de debò sense faena i sense cap recurs, que no són pocs i són les víctimes certes de tot aquest afer amarg i lamentable. La resta, periodistes i comentaristes, polítics de tot signe i tota raça, redactors de noticiaris, més valdria que callaren i foren prudents. I els ciutadans en general més valdria, també, que miràrem el món amb una mica més de perspectiva. Perquè les pors antigues eren les pors naturals que ajudaven a combatre els poders de l'infern, però les temors noves sembla que són una sola: la de perdre la il·lusió del paradís.

“Algú havia de protegir-nos contra tot mal, garantir el progrés de tot bé. Algú: l'estat o l'administració pública, 'la societat', l'economia o els bancs, els partits polítics, les ideologies benèfiques. Per primera vegada en la història, tot havia de ser garantit i segur. Per primera vegada, podíem reduir les pors a la metafísica privada: la por de la mort, dels buits de l'esperit, de les angoixes de l'ànima”